

กีฬา อบต. โลก: พลวัตนั้นหนาของการชุมชนในการสร้างทุนทางสังคม
และอัตลักษณ์ในบริบทชนบทของไทย

SAO World Sports: Community Recreational Dynamics
in Building Social Capital and Identity in Rural Thailand

เดชภณ ทองเต็ม, ธนวัฒน์ เกียรติเจริญศิริ

Tachapon Tongterm*, Thanawat Kiatcharoensiri

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 33000

Department of Sports Science, Faculty of Liberal Arts and Sciences,

Sisaket Rajabhat University, Sisaket Province, 33000

*Corresponding author: spsc_network@hotmail.com

Received: 3 August, 2025; Revised: 6 October, 2025; Accepted: 16 October, 2025

Abstract

In an era when people increasingly seek social connection and balanced well-being, sports activities organized by Subdistrict Administrative Organizations (SAOs) in Thailand have evolved into a complex social phenomenon, popularly referred to by local youths as “SAO World Sports.” This term highlights both the seriousness of competition and the dynamic nature of social relations within rural communities. The objectives of this article are to 1) analyze the role of SAO sports as community-based recreational activities influencing well-being, society, and culture; 2) assess their potential as mechanisms for strengthening social capital and community dynamics; 3) develop and propose a systemic framework that conceptualizes SAO sports as a recreational mechanism for sustainable development; and 4) provide policy and management recommendations grounded in sustainable recreation. Drawing on literature synthesis, field analysis, and contemporary recreational frameworks, the findings indicate that SAO sports are not merely platforms for entertainment or health but mechanisms that foster holistic well-being, reinforce social capital, and preserve local identity through shared spaces for intergenerational learning, collaborative networks, and the reproduction of community culture. At the same time, these activities are embedded with competitive pressures, intergroup tensions, and resource constraints that can undermine social harmony and equity if not effectively managed.

Accordingly, this article proposes an integrative framework linking well-being, social capital, and sustainable development as a practical tool for designing and managing SAO sports. Such a framework enables SAO sports to transcend annual local events and evolve into a community strategy that strengthens civic engagement, stimulates grassroots economies, and enhances the resilience of Thai society in the long term.

Keywords: SAO sports; Community-based recreation; Well-being; Social capital; Sustainable development

บทคัดย่อ

ในยุคที่ผู้คนแสวงหาการเชื่อมโยงทางสังคมและสุขภาวะที่สมดุล กิจกรรมกีฬาที่จัดโดยองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในประเทศไทยได้ก้าวขึ้นมาเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ซับซ้อนจนถูกเรียกขานโดยเยาวชนในชุมชนว่า “กีฬา อบต. โลก” ซึ่งสะท้อนทั้งความจริงจังของการแข่งขันและพลวัตความสัมพันธ์ทางสังคมในชนบท บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์บทบาทของกีฬา อบต. ในฐานะกิจกรรมนันทนาการชุมชนที่ส่งผลต่อสุขภาวะ สังคม และวัฒนธรรม 2) ประเมินศักยภาพของกีฬา อบต. ในการเป็นกลไกเสริมสร้างทุนทางสังคมและพลวัตของชุมชน 3) พัฒนาและนำเสนอกรอบแนวคิดเชิงระบบเพื่ออธิบายกีฬา อบต. ในฐานะกลไกทางนันทนาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และ 4) เสนอแนวทางนโยบายและการจัดการบนฐานของนันทนาการอย่างยั่งยืน โดยอาศัยวิธีการสังเคราะห์วรรณกรรม กรอบแนวคิดด้านนันทนาการร่วมสมัย และการวิเคราะห์ภาคสนาม ผลการสังเคราะห์ชี้ว่ากีฬา อบต. มิได้เป็นเพียงเวทีการแข่งขันเพื่อความบันเทิงหรือสุขภาพ แต่เป็นกลไกที่หล่อหลอมสุขภาวะองค์รวม เสริมสร้างทุนทางสังคม และธำรงอัตลักษณ์ท้องถิ่น ผ่านการสร้างพื้นที่กลางเพื่อการเรียนรู้ระหว่างรุ่น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการผลิตซ้ำวัฒนธรรมชุมชน แต่ขณะเดียวกัน กิจกรรมยังสะท้อนแรงกดดันจากการแข่งขัน ความตึงเครียดระหว่างกลุ่ม และข้อจำกัดด้านทรัพยากรที่อาจบั่นทอนความสมานฉันท์และความเท่าเทียม หากขาดการจัดการอย่างเป็นระบบ บทความนี้จึงนำเสนอกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงสุขภาวะ ทุนทางสังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการออกแบบและบริหารจัดการกิจกรรมกีฬา อบต. ให้สามารถก้าวข้ามจากกิจกรรมท้องถิ่นประจำปีไปสู่การเป็นยุทธศาสตร์ชุมชนที่เสริมสร้างพลังพลเมือง เสริมเศรษฐกิจฐานราก และเพิ่มความเข้มแข็งของสังคมไทยในระยะยาวต่อไป

คำสำคัญ: กีฬา อบต.; นันทนาการชุมชน; สุขภาวะ; ทุนทางสังคม; การพัฒนาที่ยั่งยืน

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 สังคมมนุษย์ต้องเผชิญกับแรงกดดันจากพลวัตแห่งความเร่งรีบที่เกิดจากโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจและสังคม ประกอบกับการขยายตัวของกระแสดิจิทัลิวัตน์ (digitalization) ที่ซึมลึกเข้าสู่ทุกมิติของชีวิตประจำวัน ปรากฏการณ์ดังกล่าวได้สร้างเงื่อนไขที่นำไปสู่ปัญหาสุขภาวะใน

หลายระดับ ตั้งแต่ความเครียดจากการทำงานที่ยืดเยื้อ ภาวะหมดไฟ (burnout) ความรู้สึกโดดเดี่ยวในสังคมเมืองที่ไร้ความผูกพัน จนถึงการลดทอนความสัมพันธ์ทางสังคมในครอบครัวและชุมชน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตและสุขภาพจิตใจของประชากร โดยเฉพาะในสังคมที่อยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านอย่างรวดเร็ว (Martin-Rodríguez et al., 2024) ท่ามกลางกระแสดังกล่าว กิจกรรมนันทนาการ (recreation) โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่กลางแจ้งและพื้นที่ชุมชน ได้กลับมามีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะพื้นที่ทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ผู้คนได้ฟื้นคืนความสัมพันธ์ทั้งกับสิ่งแวดล้อมและเพื่อนมนุษย์ โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงการพักผ่อนในเชิงนันทนาการเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างคุณค่าของชีวิต การสร้างอัตลักษณ์ร่วม และการหล่อหลอมความเป็นพลเมืองในระดับท้องถิ่น (Haim-Litevsky et al., 2023) อีกทั้งคุณค่าเชิงสังคมของนันทนาการยังสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เน้นการเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวม และกีฬาชุมชนยังถือเป็นกลไกที่มีศักยภาพสูงในการสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับโลก โดยเฉพาะในมิติสุขภาพและความ เป็นอยู่ที่ดี (Gilbert et al., 2024)

ในประเทศไทย อบต. มีบทบาทเชิงโครงสร้างที่สำคัญยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ผ่านการจัดกิจกรรมด้านการศึกษา การออกกำลังกาย และการนันทนาการในระดับรากหญ้า กรอบนโยบายที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งของชุมชนถูกสะท้อนผ่านการดำเนินงานของ อบต. ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งในด้านการจัดโครงสร้างพื้นฐาน การสนับสนุนบุคลากร และการจัดการแข่งขันกีฬาท้องถิ่น (Saengsophon, 2024) ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า อบต. ไม่ได้มีบทบาทเพียงผู้จัดกิจกรรมด้านสุขภาพ แต่ยังทำให้กีฬากลายเป็นเวทีทางสังคมที่ผสานคนต่างวัยและเสริมสร้างศักดิ์ศรีของชุมชนในระดับตำบล (Treenok & Thammassoavapaak, 2007) โดยการแข่งขันกีฬาท้องถิ่นได้พัฒนาจากกิจกรรมเชิงนันทนาการเพื่อความสามัคคี สู่ปรากฏการณ์ที่มีพลวัตเข้มข้นในเชิงสังคมและวัฒนธรรม โดยปรากฏการณ์นี้ยังส่งผลให้ลูกหลานที่ทำงานต่างถิ่นกลับคืนถิ่นฐานเพื่อเข้าร่วมการแข่งขัน ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทของกีฬา อบต. ในฐานะกลไกการฟื้นฟูสายสัมพันธ์ทางชุมชน ขณะเดียวกัน การศึกษาในระดับสากลยืนยันว่ากีฬาเพื่อการพัฒนา มีศักยภาพในการเสริมพลัง (empowerment) และการมีส่วนร่วมของประชาชน (citizen participation) โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนชายขอบและชายขอบ (marginalized groups) (Crisp, 2022) อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์กีฬา อบต. ในสังคมไทยยังเผชิญกับข้อจำกัดและความเปราะบาง ทั้งในด้านความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงทรัพยากร ความตึงเครียดที่เกิดจากการแข่งขัน และการครอบงำของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง ซึ่งเป็นปัญหาที่สะท้อนพลวัตซับซ้อนของกีฬาและนันทนาการในบริบทชนบทไทยร่วมสมัย

จากที่กล่าวมาข้างต้น แม้ปรากฏการณ์กีฬา อบต. จะสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของนันทนาการชุมชน แต่การศึกษาที่ผ่านมาในประเทศไทยยังขาดการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างที่เชื่อมโยงมิติสุขภาพ อัตลักษณ์ และทุนทางสังคมเข้าด้วยกัน โดยงานวิจัยจำนวนมากยังคงมุ่งเน้นที่การจัดการกีฬาในมิติการท่องเที่ยว การสร้างภาพลักษณ์ หรือพฤติกรรมมารีโอบีค มากกว่าการวิเคราะห์พลวัตทางอำนาจและความไม่เท่าเทียมที่ดำรงอยู่ในระดับรากหญ้า (Perks, 2007) โดยมีการศึกษาที่ได้ชี้ให้เห็นว่า ทุนทางสังคมที่เกิดจากกีฬาอาจไม่ใช่เพียงทุนทางสังคมเชิงบวก แต่ยังมีมิติของทุนทางสังคมเชิงลบที่นำไปสู่ความแตกแยก การต่อรอง และการครอบงำ (Bhandari & Yasunobu, 2009) ดังนั้นการทำ

ความเข้าใจพลวัตเหล่านี้จึงต้องอาศัยการสังเคราะห์ที่มองข้ามเพียงระดับกิจกรรม ไปสู่การมองเห็น บทบาทของกีฬา อบต. ในฐานะโครงสร้างทางสังคมที่มีอำนาจในการกำหนดความสัมพันธ์ภายในชุมชน และระหว่างชุมชน บทความวิชาการนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์บทบาทของกีฬา อบต. ในฐานะกิจกรรมนันทนาการชุมชนที่ส่งผลต่อสุขภาพ สังคม และวัฒนธรรม 2) ประเมินศักยภาพของกีฬา อบต. ในการเป็นกลไกเสริมสร้างทุนทางสังคมและพลวัตของชุมชน 3) พัฒนาและนำเสนอกรอบแนวคิดเชิงระบบเพื่ออธิบายกีฬา อบต. ในฐานะกลไกทางนันทนาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และ 4) เสนอแนวทฤษฎีนโยบายและการจัดการพื้นฐานของนันทนาการอย่างยั่งยืน โดยผู้เขียนหวังว่าบทความนี้จะเป็นบทความแรกเริ่มที่เสนอกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการซึ่งตอบโจทย์ทั้งทางวิชาการและการปฏิบัติ และจะมีคุณูปการต่อการกำหนดนโยบาย การพัฒนาชุมชน และการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านนันทนาการในระดับประเทศต่อไป

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การทำความเข้าใจพลวัตของกีฬา อบต. ในฐานะนันทนาการชุมชน จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการแนวคิดจากหลากหลายศาสตร์เพื่อสร้างกรอบการวิเคราะห์ที่ครอบคลุม โดยบทความนี้ผู้เขียนได้หยิบยกแนวคิดหลัก 5 ประการ ได้แก่ นันทนาการชุมชน ทุนทางสังคม สุขภาวะองค์รวม การมีส่วนร่วมของประชาชน และการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน รวมทั้งกรณีศึกษาในระดับนานาชาติมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ทั้งนี้เพื่อสร้างมุมมองเชิงบูรณาการที่เหมาะสมกับบริบทไทย ดังนี้

แนวคิดนันทนาการชุมชน

การทำความเข้าใจพลวัตของกีฬา อบต. ในฐานะนันทนาการชุมชน (community recreation) จำเป็นต้องมองให้ลึกกว่ากิจกรรมเพื่อความเพลิดเพลิน เพราะแนวคิดนี้มีได้จำกัดอยู่ที่การพักผ่อน หากแต่ชี้ให้เห็นว่านันทนาการคือ “พื้นที่ทางสังคม (social space)” ที่ผู้คนได้เข้ามาปฏิบัติสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนคุณค่า และสร้างความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลต่อการดำรงชีวิตของชุมชน โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นแบบมีโครงสร้างและกติกาที่ชัดเจนถือเป็นรูปแบบของนันทนาการที่มีโครงสร้าง (structured recreation) ซึ่งมีศักยภาพในการดึงดูดคนต่างวัยและต่างภูมิหลังให้เข้ามามีบทบาทร่วมกันในฐานะสมาชิกของชุมชน (Suebmai et al., 2019) ผลลัพธ์ของการมีส่วนร่วมเช่นนี้ไม่เพียงช่วยกระตุ้นการสื่อสารและการเรียนรู้ร่วมกัน แต่ยังสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ลดความเหลื่อมล้ำ และเสริมสร้างทุนทางสังคมที่กลายเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับบริบทไทย กีฬา อบต. จึงมิได้มีสถานะเพียงการแข่งขันเพื่อความสนุกสนาน หากแต่ทำหน้าที่เป็นเวทีที่ประชาชนใช้ต่อรองอัตลักษณ์ พื้นฟูพลังของชุมชน และสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ภายใต้บริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมกีฬาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงถือเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เห็นว่ากีฬาเชื่อมโยงกับการสร้างความสามัคคีและการพัฒนาที่ยั่งยืนได้จริงในระดับฐานรากของสังคมไทย

ทฤษฎีทุนทางสังคม

ทฤษฎีทุนทางสังคม (social capital theory) อธิบายถึงคุณค่าของเครือข่ายทางสังคม บรรทัดฐานร่วม และความไว้วางใจซึ่งกันและกันที่สะสมขึ้นภายในโครงสร้างชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้มิได้เป็นคุณสมบัติของปัจเจกบุคคล หากแต่เป็นพลังทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นและใช้เพื่อประโยชน์ร่วมในการพัฒนาส่วนรวม (Putnam, 2000) โดยทุนทางสังคมสามารถแบ่งได้เป็นสองลักษณะหลัก ได้แก่ ทุน

ทางสังคมที่เชื่อมโยงภายใน (bonding social capital) ซึ่งเกิดขึ้นในกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกัน เช่น ครอบครัว เพื่อนบ้าน หรือเครือญาติ และทุนทางสังคมที่เชื่อมประสานระหว่างกลุ่ม (bridging social capital) ที่เกิดขึ้นจากการสร้างความสัมพันธ์ข้ามวัย ข้ามเพศ หรือข้ามชนชั้นทางเศรษฐกิจ (Suchitakul, 2009) หากพิจารณาในบริบทของกีฬา อบต. จะเห็นได้ว่าการแข่งขันและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การฝึกซ้อม การแข่งขันบาสเกตบอล และกิจกรรมในวันแข่งขัน ล้วนเป็นวงจรที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ซ้ำ ๆ จนก่อรูปความไว้วางใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม ไม่ว่าจะในฐานะนักกีฬา ผู้จัดการทีม กองเชียร์ หรืออาสาสมัครฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งทั้งหมดล้วนสะท้อนถึงการผสมผสานของทุนทางสังคมทั้งสองรูปแบบที่ช่วยเสริมพลังให้กับชุมชน แต่อย่างไรก็ตาม ทุนทางสังคมไม่ได้มีเพียงด้านบวก เพราะอาจสร้างผลกระทบเชิงลบเมื่อถูกใช้เพื่อประโยชน์เฉพาะกลุ่ม เช่น ระบบพรรคพวก เส้นสายในการคัดตัวนักกีฬา หรือการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะในบางพื้นที่ที่การแข่งขันถูกผลักดันเน้นผลแพ้ชนะมากกว่าการเสริมสร้างสุขภาวะ จนบ่อนทำลายความไว้วางใจและสร้างความขัดแย้งทางสังคม (Zhou & Kaplanidou, 2018) โดยวาทกรรมร่วมสมัยจากการลงพื้นที่ภาคสนามของผู้เขียนที่ค้นชุมชนกล่าวว่า “เสียเงินไม่ว่า เสียหน้าไม่ได้” จึงสามารถนำมาเป็นกรอบวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เพื่อทำความเข้าใจพลวัตเชิงอำนาจและทุนทางสังคมที่ซ่อนอยู่ภายใต้กีฬา อบต. เพราะการแข่งขันมิได้เป็นเพียงกิจกรรมเพื่อพัฒนา แต่ยังเป็นเวทีสะท้อนอัตลักษณ์ การต่อรองสถานะ และความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคมชนบทไทยในยุคปัจจุบัน

แนวคิดสุขภาวะองค์รวม

สุขภาวะองค์รวม (holistic well-being) เป็นแนวคิดที่ขยายความหมายของสุขภาพให้ครอบคลุมทั้งกาย จิต และสังคม โดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ซึ่งว่าสุขภาพมิได้หมายถึงเพียงการปราศจากโรค หากแต่คือสภาวะที่บุคคลมีความสมบูรณ์และสมดุลในทุกระดับมิติของชีวิต (Kemel et al., 2022) ซึ่งในบริบทของกีฬาและนันทนาการชุมชน แนวคิดนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของกิจกรรมที่มีได้จำกัดอยู่เพียงความบันเทิง แต่คือกระบวนการสร้างคุณภาพชีวิตในทุกด้าน โดยในมิติทางกายภาพ กีฬา อบต. มีส่วนช่วยพัฒนาสมรรถภาพของร่างกายทั้งระบบหัวใจและหลอดเลือด ความแข็งแรงและทนทานของกล้ามเนื้อ ความยืดหยุ่น อีกทั้งยังช่วยป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่เป็นปัญหาหลักของสังคมสูงวัยไทย (Namvicha et al., 2025) ซึ่งหากออกแบบตามหลัก FITT (ความถี่ ความหนัก ระยะเวลา และชนิดของกิจกรรมทางกาย) จะยิ่งเพิ่มผลลัพธ์ที่ยั่งยืนต่อสุขภาวะ ขณะเดียวกัน ในมิติทางจิตใจ การมีส่วนร่วมในกีฬาชุมชนช่วยลดความเครียดและภาวะซึมเศร้า เสริมแรงจูงใจเชิงบวก และฟื้นฟูสมาธิและความคิดสร้างสรรค์ โดยสามารถวัดผลผ่านตัวชี้วัดสุขภาพจิตและคุณภาพการนอนหลับ (Martín-Rodríguez et al., 2024) ส่วนในมิติทางสังคม กีฬา อบต. ทำหน้าที่เป็นเวทีสร้างปฏิสัมพันธ์ข้ามรุ่นและข้ามกลุ่มทางสังคม ก่อให้เกิดเครือข่ายใหม่ที่ลดความโดดเดี่ยวและเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นแก่นของการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น โดยตั้งอยู่บนสมมติฐานสำคัญที่ว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจ และการปฏิบัติจะนำไปสู่ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมและความรับผิดชอบต่อชุมชนอย่างแท้จริง

(Marangern et al., 2016) ซึ่งในบริบทกีฬา อบต. แนวคิดนี้สะท้อนชัดเจนผ่านการที่ประชาชนมิได้จำกัดบทบาทเพียง “ผู้เล่น” หากแต่ยังทำหน้าที่เป็น “ผู้จัดการทีม” “ผู้ร่วมออกแบบและผู้ตัดสินใจ” ตลอดจน “กองเชียร์และผู้สนับสนุน” ซึ่งสะท้อนการมีส่วนร่วมเชิงหน้าที่ (functional participation) ที่ช่วยหลอมรวมความผูกพันและเสริมสร้างพลังทางสังคม (Suebmai et al., 2019) ยิ่งไปกว่านั้น การมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างพลเมืองที่ตื่นรู้ (active citizens) และส่งเสริมประชาธิปไตยทางสังคมในระดับรากหญ้า ผ่านการเรียนรู้ร่วมที่หล่อหลอมทั้งทุนทางปัญญาและทุนทางสังคมควบคู่กับทักษะการจัดการตนเอง ซึ่งเป็นฐานรากของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Yenchit & Muangmee, 2007) อีกทั้งงานวิจัยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีบทบาทในการออกแบบและกำหนดทิศทางกิจกรรมกีฬาอย่างโปร่งใสและเท่าเทียม จะนำไปสู่การสร้างความเป็นธรรมทางสังคมและการพัฒนาพลเมืองเชิงประชาธิปไตย (Morgan & Parker, 2023) โดยสามารถประเมินผ่านตัวชี้วัดที่จับต้องได้ เช่น ความหลากหลายของผู้เข้าร่วม ระดับอิทธิพลต่อการตัดสินใจ อัตราการกลับมาร่วมกิจกรรมซ้ำ และการรับรู้ถึงความเป็นธรรมของการแข่งขัน

แนวคิดการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน หมายถึง การตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่กระทบต่อศักยภาพของคนรุ่นอนาคตในการดำรงชีวิต โดยมุ่งบูรณาการทั้งสามมิติ ได้แก่ มิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคม และมิติด้านสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลและเป็นธรรม (Campillo-Sánchez et al., 2025) ในบริบทไทย กีฬา อบต. ถือเป็นตัวอย่างเชิงประจักษ์ที่สะท้อนแนวคิดนี้ได้อย่างชัดเจน เพราะมิได้จำกัดเพียงการจัดกิจกรรมเพื่อสุขภาพหรือความบันเทิง แต่ยังเปิดโอกาสให้ทุกเพศ ทุกวัย และทุกสถานะทางสังคมเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม ทำหน้าที่บ่มเพาะความสามัคคี และสร้างความรู้สึกร่วมกัน ซึ่งถือเป็นรากฐานของการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน (Phra Watcharaphong Mahapunyo et al., 2021) สำหรับในมิติทางเศรษฐกิจ กิจกรรมกีฬา อบต. สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากผ่านการจ้างงานชั่วคราว การสนับสนุนผลิตภัณฑ์ชุมชน และการพัฒนาเป็นเทศกาลกีฬา เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬา โดยสะท้อนให้เห็นถึงการหมุนเวียนของทรัพยากรในท้องถิ่น (Sulaiman et al., 2022) ส่วนในมิติทางสังคม กีฬาชุมชนทำหน้าที่เป็นเวทีสร้างความสัมพันธ์ ลดความเหลื่อมล้ำ และสามารถวัดผลได้จากตัวชี้วัด เช่น ความหลากหลายของผู้เข้าร่วม ระดับความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม ขณะที่ในมิติสิ่งแวดล้อม แม้มีใช้แกนหลัก แต่การใช้พื้นที่สาธารณะอย่างรับผิดชอบและการปลูกฝังจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรถือเป็นส่วนเสริมที่ช่วยให้การพัฒนาที่มีความสมดุล (Annesi et al., 2023)

กรณีศึกษานานาชาติในด้านนันทนาการระดับชุมชน

การศึกษาเปรียบเทียบจากต่างประเทศช่วยเปิดมุมมองใหม่ต่อศักยภาพของนันทนาการชุมชนในฐานะกลไกพัฒนาสังคมและสุขภาวะ โดยในประเทศญี่ปุ่น พบว่า ชมรมกีฬาชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างทุนทางสังคมและความผูกพัน โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่ประสบปัญหาประชากรลดลง กิจกรรมไม่ได้จำกัดเพียงการแข่งขัน แต่ทำหน้าที่เชื่อมโยงคนต่างวัยและต่างบทบาทจนเกิดความไว้วางใจซึ่งเป็นรากฐานของทุนทางสังคม (Okayasu et al., 2010) ส่วนกรณีประเทศจีนปรากฏการณ์ Village Super League ในมณฑลกุ้ยโจวสะท้อนศักยภาพของการริเริ่มโดยชุมชนเองโดย

ไม่พึงรัฐ แต่สามารถสร้างทั้งเอกลักษณ์ ความภาคภูมิใจ และแรงกระตุ้นทางเศรษฐกิจให้กับท้องถิ่น (Schulenkorf, 2012) ขณะที่สหรัฐอเมริกา หน่วยงาน Parks and Recreation Departments ในระดับเทศบาลได้พัฒนาโปรแกรมกีฬาและนันทนาการอย่างเป็นระบบ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงกิจกรรมได้อย่างเท่าเทียม ควบคู่กับการประเมินผลลัพธ์ด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตของเมือง (Thomas et al., 2024) โดยกรณีศึกษาทั้งสามสะท้อนข้อเท็จจริงร่วมกันว่า ความสำเร็จของนันทนาการชุมชนขึ้นอยู่กับความร่วมมือของประชาชน การยึดโยงกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น และการเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในมิติสุขภาพะ สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งถือเป็นบทเรียนสำคัญที่สามารถปรับประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับกีฬา อบต. ของไทยให้ก้าวข้ามจากกิจกรรมพื้นฐานไปสู่กลไกเชิงยุทธศาสตร์ที่สร้างความเข้มแข็งและความยืดหยุ่นของชุมชนในระยะยาว

จากแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การวิเคราะห์พลวัตของกีฬา อบต. ในฐานะนันทนาการชุมชน จำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดที่บูรณาการทั้งเชิงทฤษฎีและบริบทเชิงประจักษ์อย่างเป็นระบบ โดยแนวคิดนันทนาการชุมชนชี้ให้เห็นว่ากิจกรรมกีฬาในระดับท้องถิ่นมิได้จำกัดอยู่ที่สุขภาพหรือความสนุกสนาน หากแต่เป็น “พื้นที่ทางสังคม” ที่มีโครงสร้างรองรับการสร้างความสัมพันธ์อัตลักษณ์ และความเข้มแข็งของชุมชน ขณะเดียวกัน ทฤษฎีทุนทางสังคมได้เปิดมุมมองต่อทั้งศักยภาพเชิงบวกของการสร้างความร่วมมือ และข้อจำกัดเชิงลบที่สะท้อนพลวัตเชิงอำนาจและผลประโยชน์ที่ ซ่อนอยู่ ส่วนทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ขยายกรอบการมองไปสู่การพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ที่มีบทบาทกำหนดทิศทางการกิจกรรมในฐานะเจ้าของร่วม ซึ่งเป็นรากฐานของประชาธิปไตยท้องถิ่น ในอีกมิติหนึ่ง แนวคิดสุขภาพองค์รวมและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนได้ชี้ให้เห็นผลกระทบของกีฬา อบต. ที่ครอบคลุมทั้งด้านกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยสะท้อนศักยภาพของกีฬาชุมชนในการเชื่อมโยงสุขภาพกับการสร้างความยั่งยืนในระดับโครงสร้าง ซึ่งสอดคล้องกับบทเรียนจากกรณีศึกษานานาชาติ ไม่ว่าจะเป็นชมรมกีฬาชุมชนในญี่ปุ่น Village Super League ในจีน หรือการจัดการกีฬาโดยเทศบาลในสหรัฐอเมริกา ที่ล้วนแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการใช้กีฬาเป็นกลไกขับเคลื่อนอัตลักษณ์และเศรษฐกิจท้องถิ่น

บทบาทของกีฬา อบต. ในฐานะนันทนาการชุมชน

การทำความเข้าใจบทบาทของกีฬา อบต. จำเป็นต้องพิจารณาในฐานะกิจกรรมนันทนาการชุมชนที่มีโครงสร้าง ซึ่งมีได้เป็นเพียงการแข่งขันเพื่อความสนุกสนาน หากแต่ได้กลายเป็น เวทีทางสังคมและวัฒนธรรมที่ซับซ้อน ซึ่งสมาชิกในชุมชนใช้เป็นพื้นที่สร้างความหมายใหม่ของการมีส่วนร่วมสุขภาพ และอัตลักษณ์ร่วมกัน โดยสามารถวิเคราะห์ในสามมิติหลัก ดังนี้

มิติสุขภาพ

กิจกรรมกีฬา อบต. ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพองค์รวมที่ผสมผสานทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมเข้าด้วยกัน โดยในมิติด้านร่างกาย การมีส่วนร่วมในการแข่งขันและการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอช่วยพัฒนาสมรรถภาพทางกาย และช่วยป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Namvicha et al., 2025) การมีเป้าหมายร่วม เช่น การเตรียมทีมเพื่อแข่งขัน ทำให้การออกกำลังกายไม่ใช่เพียงกิจกรรมเฉพาะบุคคล แต่ถูกบูรณาการเป็นกิจวัตรที่มีแรงจูงใจเชิงบวกจากความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน อย่างไรก็ตาม ความจริงจึ่งที่สะท้อนในวาทกรรมกีฬา อบต. บางพื้นที่กลับสร้างแรงกดดันเมื่อชัย

ขณะถูกยกระดับเหนือคุณค่าของสุขภาพ ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมบางกลุ่มเผชิญความตึงเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจได้ด้วยเช่นกัน (Zhang et al., 2025) ขณะเดียวกันในมิติทางจิตใจ การแข่งขันและการรวมพลังในสนามกลับมีคุณูปการอย่างยิ่งต่อสุขภาพจิต กล่าวคือ บรรยากาศแห่งความสนุกสนาน ความภาคภูมิใจ และการได้รับการยอมรับในพื้นที่สาธารณะ ช่วยลดความเครียดและความรู้สึกโดดเดี่ยว เสริมสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ และความสัมพันธ์ทางสังคมได้ (Martín-Rodríguez et al., 2024) ส่วนในมิติทางสังคม กิจกรรมกีฬา อบต. ทำหน้าที่เป็นเวทีสร้างปฏิสัมพันธ์ข้ามวัยและข้ามกลุ่มทางสังคม ก่อให้เกิดเครือข่ายใหม่ที่ลดช่องว่างระหว่างกลุ่มและเสริมสร้างความเป็นเจ้าของร่วมในชุมชน ดังนั้น สุขภาวะในมิติของกีฬา อบต. จึงไม่ควรมองเพียงด้านสุขภาพทางด้านร่างกายหรือความบันเทิง แต่คือกระบวนการเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงร่างกาย จิตใจ และสังคมเข้าด้วยกันอย่างลึกซึ้ง ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ การดูแลตนเอง และการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนในชุมชนท้องถิ่นร่วมสมัย

มิติทางสังคม

กีฬา อบต. ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการสร้างและฟื้นคืนสายใยทางสังคม โดยเฉพาะในยุคที่แรงงานจำนวนมากย้ายถิ่นฐานไปประกอบอาชีพในเมืองใหญ่ ปรากฏการณ์ “การเรียกตัวลูกหลานกลับบ้าน” เพื่อเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาประจำปี จึงมิได้เป็นเพียงการรวมตัวของครอบครัว แต่ยังสะท้อนถึงพลังของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่ยังคงมีชีวิตชีวา การกลับมาของคนหนุ่มสาวในบริบทการแข่งขันกีฬาเปรียบเสมือนพิธีกรรมสมัยใหม่ที่ผสานรากเหง้าเข้ากับความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยร่วมสมัย โดยกิจกรรมการฝึกซ้อม การแข่งขัน และการทำงานร่วมกันในกระบวนการจัดการแข่งขัน ล้วนทำหน้าที่เป็นพื้นที่ที่สร้างความร่วมมือและความไว้วางใจที่หล่อหลอมให้เกิดความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวในระดับโครงสร้าง (Schulenkorf et al., 2016)

ในเชิงทฤษฎี ปรากฏการณ์ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ผ่านกรอบแนวคิดทุนทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยทุนทางสังคมภายใน (bonding social capital) ที่เสริมสร้างความผูกพันระหว่างกลุ่ม เครือญาติและเพื่อนร่วมรุ่น กับทุนทางสังคมเชื่อมโยง (bridging social capital) ที่เกิดจากการรวมกลุ่มและความร่วมมือข้ามหมู่บ้านหรือแม้แต่ผู้ที่ย้ายถิ่นฐานกลับสู่ถิ่นกำเนิดอีกครั้ง (Putnam, 2000) อย่างไรก็ดี มิติทางสังคมของกีฬา อบต. มิได้มีเพียงด้านบวก แต่ยังสะท้อนถึงพลวัตของความหลากหลายและความขัดแย้งที่แฝงอยู่ เช่น การจัดการผลประโยชน์ที่ไม่เท่าเทียม ความจริงจิงของการแข่งขันที่อาจสร้างความตึงเครียดระหว่างกลุ่ม หรือแม้กระทั่งการเกิดทุนทางสังคมเชิงลบ (negative social capital) ที่บ่อนทำลายความไว้วางใจ (Zhou & Kaplanidou, 2018) ทว่าความขัดแย้งเหล่านี้ หากได้รับการบริหารจัดการอย่างสร้างสรรค์ กลับสามารถกลายเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนเรียนรู้ ปรับตัว และพัฒนากติกาทางสังคมใหม่ ๆ ที่เข้มแข็งกว่าเดิม ดังนั้น การแข่งขันกีฬาในระดับตำบลจึงมิได้เป็นเพียงเวทีของชัยชนะหรือความสนุกสนาน แต่คือพื้นที่ทางสังคมที่ก่อรูปทั้งความร่วมมือและความขัดแย้งในเวลาเดียวกัน อันเป็นพลวัตที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ ความผูกพัน และความเข้มแข็งของชุมชนในระยะยาว (Young et al., 2025)

มิติทางวัฒนธรรม

กีฬา อบต. มิได้เป็นเพียงกิจกรรมนันทนาการเพื่อความบันเทิง หากแต่ทำหน้าที่เป็นเวทีทางวัฒนธรรมที่สะท้อนศักดิ์ศรีและอัตลักษณ์ของชุมชนชนบทไทย โดยวาทกรรม “เสียเงินไม่ว่า

เสียหน้าไม่ได้” ซึ่งมักได้ยินเสมอในสนามแข่งขัน แสดงให้เห็นถึงการยึดมั่นในศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจของท้องถิ่น การแข่งขันจึงเป็นมากกว่าการแสวงหาความสุข แต่คือการยืนยันสถานะและคุณค่าของหมู่บ้านในสายตาคู่แข่งและผู้ชม ผ่านการลงทุนในชุดนักกีฬาที่โดดเด่น การเตรียมกองเชียร์ และการใช้สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมในพิธีการต่าง ๆ ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนการผลิตซ้ำอัตลักษณ์ในพื้นที่สาธารณะที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Zhang et al., 2025) และนอกจากนี้ กีฬา อบต. ยังเป็นเวทีสำคัญของการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีร่วม ไม่ว่าจะเป็นกติกาเฉพาะพื้นที่ การเตรียมทีม หรือธรรมเนียมของการจัดการแข่งขันที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น การมีส่วนร่วมดังกล่าวทำให้กิจกรรมนี้ได้จำกัดอยู่ที่การเล่นกีฬา แต่คือกระบวนการทางวัฒนธรรมที่ยังมีชีวิตและปรับตัวตามสังคมร่วมสมัย แม้ความทุ่มเททั้งแรงงาน เวลา และทรัพยากรอาจก่อให้เกิดความตึงเครียดหรือความขัดแย้งเล็กน้อย แต่สิ่งเหล่านี้กลับเป็นพลังสร้างสรรค์ที่ตอกย้ำไม่ให้ “บ้านของเรา” ถูกมองว่าด้อยกว่าใคร คุณค่าทางวัฒนธรรมในกีฬา อบต. จึงฝังรากอยู่ในกระบวนการรวมตัว การเตรียมการ และการแสดงออกของอัตลักษณ์ร่วม ซึ่งทำให้กีฬาในระดับตำบลเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตและเป็นกลไกเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนไทยอย่างแท้จริง

ศักยภาพของกีฬา อบต. ต่อทุนทางสังคมและพลวัตชุมชน

กีฬา อบต. มีศักยภาพอย่างยิ่งในการเป็นกลไกเสริมสร้างทุนทางสังคมและขับเคลื่อนพลวัตของชุมชนให้ก้าวไปข้างหน้า ซึ่งการวิเคราะห์ศักยภาพในหัวข้อนี้จำเป็นต้องพิจารณากระบวนการมีส่วนร่วมที่ซับซ้อนและผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ดังนี้

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกีฬา อบต. มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากกิจกรรมนันทนาการทั่วไป เพราะมิได้จำกัดอยู่เพียงการเข้าร่วมในฐานะ “ผู้เล่น” หากแต่ครอบคลุมบทบาทที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นผู้จัดการทีม ผู้ตัดสิน เจ้าหน้าที่สนาม กองเชียร์ หรือผู้สนับสนุนด้านการเงินและทรัพยากร ซึ่งสะท้อนถึงการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน ในระดับฐานรากอย่างเป็นรูปธรรมและตอกย้ำถึงความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมในวิถีชีวิตของชุมชน (Marangem et al., 2016) ความจริงจึงที่ประชาชนทุ่มเทให้กับกีฬา อบต. จึงมิใช่เพียงปรากฏการณ์เฉพาะกิจ แต่เป็นผลจากการสั่งสมทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ผูกพันกับอัตลักษณ์และศักดิ์ศรีของหมู่บ้าน ทำให้กีฬาเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้การบริหารจัดการ การแสดงภาวะผู้นำ และการตัดสินใจในลักษณะประชาธิปไตยเชิงปฏิบัติ (Crisp, 2022) อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมที่เข้มข้นเช่นนี้ยังสะท้อนพลวัตทางอำนาจและความสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ที่ซับซ้อน โดยเฉพาะเมื่อกีฬา อบต. ถูกใช้เป็นพื้นที่ต่อรองทางการเมืองหรือเวทีสร้างสถานะทางสังคม ซึ่งแม้จะช่วยเสริมพลังของชุมชน แต่ก็อาจก่อให้เกิดความตึงเครียดและความเปราะบางหากปราศจากกลไกการจัดการที่โปร่งใสและรอบคอบ ดังนั้น การทำความเข้าใจรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในกีฬา อบต. จึงต้องพิจารณาทั้งมิติสร้างสรรค์ที่หล่อหลอมความเป็นหนึ่งเดียวและมีมิติเปราะบางที่อาจบั่นทอนความไว้วางใจในชุมชน ทั้งนี้เพื่อสะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมนี้เป็นทั้งพลังเชิงบวกและความท้าทายทางสังคมที่ต้องการการจัดการอย่างรอบด้าน

ทุนทางสังคมเชิงบวกและความขัดแย้งที่เกิดจากกีฬา อบต.

กิจกรรมกีฬา อบต. มีศักยภาพโดดเด่นในการสร้างทุนทางสังคมเชิงบวก (positive social capital) ผ่านการมีส่วนร่วมอย่างหลากหลายของประชาชน ตั้งแต่ นักกีฬา ผู้ฝึกสอน เจ้าหน้าที่สนับสนุน ไปจนถึงกองเชียร์และผู้สนับสนุนทรัพยากรในระดับชุมชน การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องเช่นนี้ ก่อให้เกิดความไว้วางใจ ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม และเครือข่ายทางสังคมที่ยืดหยุ่น ซึ่งช่วยลดความรู้สึกโดดเดี่ยวและส่งเสริมสุขภาพจิตใจของประชาชน (Michalski et al., 2020) อีกทั้ง กิจกรรมดังกล่าวยังทำหน้าที่เป็นกลไกที่เชื่อมโยงทุนทางสังคมเข้ากับทุนทางวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมในชีวิตชุมชนสร้างวัฒนธรรมแห่งความร่วมมือและการเกื้อกูลที่หล่อหลอมความเข้มแข็งของโครงสร้างชุมชนในระยะยาว (Miranti & Evans, 2019)

อย่างไรก็ตาม พลวัตของกีฬา อบต. มิได้มีเพียงด้านบวก เพราะการแข่งขันที่จริงจัง และการยึดโยงกับศักดิ์ศรีของหมู่บ้านอาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่น เช่น การแบ่งฝ่าย ความตึงเครียดจากการจัดสรรทรัพยากรไม่เท่าเทียม หรือข้อกล่าวหาเรื่องความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน ความรู้สึกแพ้นชนะที่รุนแรงเกินพอดี ล้วนมีแนวโน้มบ่อนทำลายความไว้วางใจและลดทอนคุณค่าของทุนทางสังคมที่สร้างขึ้น (Bhandari & Yasunobu, 2009) ดังนั้น การวิเคราะห์ทุนทางสังคมในกีฬา อบต. จึงต้องพิจารณาอย่างรอบด้าน ทั้งในแง่ของการเป็นพลังสร้างสรรค์ที่เสริมพลังชุมชน และในฐานะพื้นที่ที่อาจก่อให้เกิดความเปราะบางเชิงโครงสร้างหากขาดการบริหารจัดการที่โปร่งใสและเป็นธรรม ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นว่ากีฬามีใช่เพียงกิจกรรมนันทนาการเพื่อความสนุกสนาน แต่เป็นเวทีที่รวมแรงดึงดูด ความคาดหวัง และแรงกดดันของชุมชนไทยร่วมสมัยที่ต้องได้รับการจัดการด้วยความเข้าใจและรอบคอบ

กีฬา อบต. กับการเป็นเวทีของการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางสังคม

กีฬา อบต. ได้ทำหน้าที่เป็นเวทีที่สะท้อนและขับเคลื่อนพลวัตเชิงโครงสร้างของสังคมท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง กล่าวคือ การจัดการแข่งขันเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนได้แสดงบทบาทด้านการประสานงาน วางแผน และจัดสรรทรัพยากร ซึ่งสัมพันธ์กับการสร้างบารมีและเครือข่ายอิทธิพลในระดับรากหญ้า โดยเฉพาะในพื้นที่ที่การเมืองท้องถิ่นยังคงผูกโยงกับบุคคลหรือกลุ่มผลประโยชน์ ดังนั้น กีฬาจึงมิได้เป็นเพียงการจัดกิจกรรมสาธารณะ แต่ยังเป็นกระบวนการที่สะท้อนความสัมพันธ์เชิงอำนาจและการต่อรองที่ฝังรากลึกอยู่ในโครงสร้างชุมชน (Suebmai et al., 2019) ส่วนในอีกมิติ กีฬา อบต. ยังเป็นพื้นที่ที่ต่อรองทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงผู้คนต่างรุ่นและต่างบทบาทเข้าด้วยกัน การมีส่วนร่วมของเยาวชนและ ผู้สูงวัยก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการถ่ายทอดภูมิปัญญา ขณะเดียวกันยังสร้างพื้นที่ใหม่ในการกำหนดทิศทางกิจกรรมสาธารณะและขยับลำดับความสำคัญทางสังคมของชุมชน พลวัตดังกล่าวสะท้อนว่า กีฬา อบต. ทำหน้าที่เสมือนทั้ง “กระจกสะท้อน” และ “สนามทดลอง” ของการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจกับประชาชน ความทับซ้อนทางบทบาทระหว่างเพศและวัย หรือการปรับตัวของชุมชนต่อแรงกดดันจากสังคมสมัยใหม่ (Lawson, 2005)

กรอบแนวคิดเชิงระบบของกีฬา อบต.

การทำความเข้าใจกีฬา อบต. อย่างรอบด้านจำเป็นต้องขยับจากการอธิบายเชิงปรากฏการณ์ไปสู่การสังเคราะห์เชิงระบบ ทั้งนี้เพื่อสร้างกรอบแนวคิดที่สามารถอธิบายพลวัตของกิจกรรมนี้ในฐานะกลไกสนับสนุนการเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ดังนี้

โครงสร้างและองค์ประกอบของกิจกรรมกีฬา อบต.

กีฬา อบต. มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากกิจกรรมนันทนาการทั่วไปซึ่งมักเกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ หากแต่ดำเนินการภายใต้โครงสร้างที่มีระบบและแบบแผนชัดเจน (Misener et al., 2022) โดยโครงสร้างนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักสามด้าน ได้แก่ องค์กรผู้จัด ซึ่งมีองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นแกนกลางในการกำหนดนโยบาย จัดสรรทรัพยากร และประสานความร่วมมือกับเครือข่ายในพื้นที่ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ชมรมกีฬา องค์กรชุมชน และภาคเอกชน โดยมีผู้เข้าร่วม ซึ่งมีได้จำกัดเฉพาะนักกีฬาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผู้จัดการทีม เจ้าหน้าที่สนาม กองเชียร์ และประชาชนในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อม โดยเป้าหมายของกิจกรรมนี้ไม่ได้หยุดอยู่เพียงผลแพ้ชนะหรือความบันเทิง หากแต่สะท้อนเจตนารมณ์ที่กว้างกว่านั้น ได้แก่ การเสริมสร้างความสามัคคี การพัฒนาสุขภาพ การธำรงอัตลักษณ์ท้องถิ่น และการสร้างทุนทางสังคมที่ยั่งยืน

ในเชิงปฏิบัติ โครงสร้างดังกล่าวสะท้อนรูปแบบของการมีส่วนร่วมเชิงหน้าที่ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทจริงในหลายมิติ ตั้งแต่การจัดการสนาม การวางแผนทีม การระดมทรัพยากรในหมู่บ้าน ไปจนถึงการเป็นกองเชียร์ที่ทำหน้าที่เป็นพลังทางวัฒนธรรม (Ownsungnoen, 2024) การมีส่วนร่วมเหล่านี้จึงไม่เพียงสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม แต่ยังปลูกฝังพลังพลเมืองที่ยั่งยืนในชุมชน อย่างไรก็ตาม ภายใต้โครงสร้างที่มีเป้าหมายด้านสุขภาพและความสามัคคีกลับแฝงไว้ด้วยพลวัตเชิงอำนาจที่ซับซ้อน เช่น การใช้กีฬาเป็นพื้นที่ต่อรองทางการเมือง การสร้างเครือข่ายอุปถัมภ์ หรือการขยายฐานอิทธิพลของผู้นำท้องถิ่น (Dowling et al., 2021) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้จัดกับประชาชนจึงมิใช่เส้นตรงระหว่าง “ผู้ให้” และ “ผู้รับ” หากแต่เต็มไปด้วยการเจรจาและผลประโยชน์ที่ทับซ้อนกันส่งผลให้กีฬา อบต. ไม่ได้ดำรงอยู่เพียงในฐานะกิจกรรมนันทนาการเพียงอย่างเดียวแต่ยังเป็นกลไกทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมที่สลับซับซ้อนกว่าที่เห็นภายนอก

การเชื่อมโยงระหว่างนันทนาการ สุขภาวะ และทุนทางสังคม

กีฬา อบต. มีบทบาทสำคัญในฐานะ “กลไกเชื่อมโยง” ที่สอดประสานสามมิติหลัก ได้แก่ นันทนาการ สุขภาวะ และทุนทางสังคม ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อนและดำเนินไปในลักษณะของพลวัตมากกว่ากระบวนการเชิงเส้น โดยในมิติของนันทนาการ การเข้าร่วมกิจกรรมที่มีโครงสร้างและเป้าหมายชัดเจนช่วยสร้างความสุข ความผ่อนคลาย และการใช้เวลาว่างที่เกื้อกูลต่อคุณภาพชีวิต (Misener et al., 2022) ขณะเดียวกัน การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องในกีฬา อบต. ยังเสริมสร้างสุขภาพทางกาย ทั้งการพัฒนาสมรรถภาพทางกาย การป้องกันโรค และการปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพที่ยั่งยืน (Daungsupha et al., 2025) ส่วนในมิติทางจิตใจ การฝึกซ้อม การเชียร์ และการเฉลิมฉลองร่วมกันช่วยลดความเครียดและความโดดเดี่ยว ตลอดจนสร้างแรงจูงใจเชิงบวกที่ทำให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกถึงการยอมรับและเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาสุขภาพจิตและสังคมในชุมชน

ในอีกด้านหนึ่ง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเหล่านี้เชื่อมโยงโดยตรงกับทุนทางสังคม ผ่านการก่อรูปของความไว้วางใจ การสร้างบรรทัดฐานร่วม และเครือข่ายทางสังคมที่ยืดหยุ่นและมีชีวิตชีวา โดยกิจกรรมกีฬา อุต. ยังทำหน้าที่เป็นเวทีทางวัฒนธรรมที่ผลิตซ้ำอัตลักษณ์และความเป็นชุมชนผ่านกิจกรรม การแข่งขัน และการเฉลิมฉลองร่วมกัน ส่งผลให้สุขภาวะมิได้จำกัดอยู่เพียงร่างกายและจิตใจ แต่ขยายไปสู่ความผูกพันทางสังคมที่ลึกซึ้ง อย่างไรก็ตาม การเชื่อมโยงทั้งสามมิตินี้ยังแฝงไว้ด้วยพลวัตของอำนาจและความไม่เสมอภาค เช่น การเข้าถึงทรัพยากรที่ต่างกันระหว่างกลุ่ม หรือการตีความคุณค่าของกิจกรรมที่ไม่เท่าเทียม ซึ่งอาจนำไปสู่ความเปราะบางเชิงโครงสร้างหากขาดการจัดการที่รอบคอบและเป็นธรรม (Dowling et al., 2021) ดังนั้น การทำความเข้าใจกีฬา อุต. ในฐานะกลไกเชื่อมโยงนันทนาการ สุขภาวะ และทุนทางสังคม จึงต้องพิจารณาทั้งศักยภาพเชิงบวกที่สร้างพลังให้กับชุมชน และข้อจำกัดที่อาจก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ

ตำแหน่งของกีฬา อุต. ในระบบการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์พลวัตของกีฬา อุต. ได้นำมาสู่การวางตำแหน่งในฐานะ “กลไกเชิงยุทธศาสตร์” ที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนได้อย่างเป็นระบบ มิใช่เพียงกิจกรรมนันทนาการเพื่อความสนุกสนาน แต่เป็นเวทีที่สะท้อนศักยภาพเชิงบูรณาการของชุมชนในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ สังคม และวัฒนธรรมอย่างมีระบบ โดยในมิติทางสังคม กีฬา อุต. เสริมสร้างทุนทางสังคมผ่านความสามัคคี ความไว้วางใจ และการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม (sense of belonging) ส่วนในมิติทางเศรษฐกิจ กิจกรรมนี้ได้ทำหน้าที่กระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากทั้งการจ้างงาน การสนับสนุนผลิตภัณฑ์ชุมชน และการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ขณะที่ในด้านสิ่งแวดล้อม แม้มิใช่แกนหลัก แต่ก็มีบทบาทในการปลูกฝังจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ดังนั้น กีฬา อุต. จึงควรถูกมองว่าเป็นมากกว่าการเล่นกีฬา หากแต่เป็นเครื่องมือเชิงยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ยืดหยุ่น และสามารถฟื้นตัวจากวิกฤตได้อย่างยั่งยืนภายใต้บริบทสังคมไทยร่วมสมัย

การออกแบบนโยบายและการจัดการเพื่อสร้างนันทนาการที่ยั่งยืน

การยกระดับ กีฬา อุต. จากกิจกรรมท้องถิ่นที่สะท้อนทั้งพลังและความเปราะบางทางสังคมไปสู่กลไกทางนันทนาการที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยการออกแบบเชิงนโยบายและการบริหารจัดการที่มีระบบ สอดคล้องกับบริบทชุมชน และตั้งอยู่บนการวิเคราะห์พลวัตเชิงโครงสร้างที่ซับซ้อน ดังนี้

การเปลี่ยนกระบวนทัศน์จาก “ชัยชนะ” สู่ “สุขภาวะ”

การปรับทิศทางของกีฬา อุต. ต้องเริ่มจากการเปลี่ยนกรอบคิดในระดับกิจกรรม โดยย้ายจุดเน้นจาก “ชัยชนะ” ไปสู่ “สุขภาวะ” ที่ทุกคนเข้าถึงได้ วาทกรรมที่มักพบในชุมชน เช่น “เสียเงินไม่ว่า เสียหน้าไม่ได้” หรือการเปรียบกีฬาฟุตบอล อุต. เป็น “กีฬาฟุตบอลโลก” สะท้อนแรงกดดันเชิงสัญลักษณ์ที่อาจบั่นทอนสุขภาวะ ดังนั้น การออกแบบนโยบายจึงควรเพิ่มพื้นที่กิจกรรมที่ไม่เน้นผลแพ้ชนะ เปิดโอกาสให้ทุกเพศ ทุกวัย และกลุ่มเปราะบางทางสังคมได้เข้ามามีบทบาท พร้อมกำหนดมาตรการป้องกันความเสี่ยง เช่น การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงาน การรณรงค์เชียร์เชิงสร้างสรรค์

และการออกแบบกิจกรรมครอบครัว เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนกระบวนทัศน์เช่นนี้จะทำให้กีฬา อบต. สามารถก้าวจากเวทีการแข่งขันไปสู่พื้นที่สุขภาวะที่เป็นของทุกคน

การเสริมพลังผู้นำท้องถิ่นในฐานะ “นักจัดการนันทนาการชุมชน”

ผู้นำท้องถิ่น โดยเฉพาะคณะผู้บริหาร อบต. ต้องปรับบทบาทจาก “ผู้จัดงาน” ไปสู่การเป็น “นักจัดการนันทนาการชุมชน” ที่มีองค์ความรู้ด้านการวางแผนเชิงระบบ การจัดการทรัพยากรอย่างโปร่งใส และทักษะการบริหารความขัดแย้งอย่างเป็นธรรม โดยบทบาทนี้ต้องบูรณาการกีฬาเข้ากับเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวม ไม่ว่าจะเป็นการสร้างเสริมสุขภาพ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การสืบสานวัฒนธรรม หรือการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยเปิดพื้นที่ให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การใช้งบประมาณ ไปจนถึงการประเมินผล ทั้งนี้เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมที่ฝังรากลึกในชุมชน

การสร้างกลไกเชิงระบบเพื่อยกระดับ “กิจกรรม” สู่ “ยุทธศาสตร์ชาติ”

ศักยภาพของกีฬา อบต. จะชัดเจนที่สุดก็ต่อเมื่อมีกลไกเชื่อมโยงจากระดับตำบลไปสู่ระดับชาติอย่างเป็นระบบ รัฐควรจัดทำแผนแม่บทนันทนาการชุมชนแห่งชาติที่ผนวกมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน พร้อมกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในด้านความปลอดภัย ความโปร่งใส และความเท่าเทียม ทั้งนี้เพื่อให้ อบต. ทุกแห่งสามารถดำเนินการได้อย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ ควรมีกลไกกลางระดับจังหวัดหรือภูมิภาคเพื่อรวบรวมและเผยแพร่แนวปฏิบัติที่ดี พร้อมจัดตั้งกองทุนสนับสนุนกิจกรรมนันทนาการที่ยืดหยุ่นและต่อเนื่อง ซึ่งการยกระดับเช่นนี้จะทำให้กีฬา อบต. เปลี่ยนจากกิจกรรมท้องถิ่นที่จัดเป็นครั้งคราว ไปสู่ยุทธศาสตร์ชาติที่สร้างทุนมนุษย์ ความสามัคคี และเสริมพลังสังคมไทยในระยะยาว

บทสรุป

กีฬา อบต. คือ ห้องทดลองทางสังคม (social laboratory) ที่สะท้อนทั้งพลังสร้างสรรค์และความเปราะบางของชุมชนไทย กิจกรรมนี้ไม่ได้เป็นเพียงเวทีการแข่งขันเพื่อความบันเทิงหรือสุขภาพ แต่ยังเป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมสุขภาวะองค์รวม เสริมสร้างทุนทางสังคม และธำรงอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยทำหน้าที่เป็นพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ระหว่างรุ่น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการผลิตซ้ำวัฒนธรรมชุมชน อย่างไรก็ตาม กิจกรรมยังสะท้อนความตึงเครียดและข้อจำกัดที่อาจบั่นทอนความสมานฉันท์ หากขาดการจัดการอย่างเป็นระบบ การพัฒนาในอนาคตจึงไม่ควรมองเพียงผลแพ้ชนะ หากแต่ควรบูรณาการสุขภาพ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และทุนทางสังคมเข้าด้วยกัน ด้วยการใช้กีฬาเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงนันทนาการที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่นและเป็นพื้นที่บ่มเพาะพลเมืองรุ่นใหม่ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม หากแนวคิดนี้ถูกนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง กีฬา อบต. จะสามารถก้าวข้ามจากกิจกรรมประจำปีไปสู่การเป็น เครื่องมือเชิงยุทธศาสตร์ของชาติ ที่เชื่อมโยงรากฐานชุมชนกับการพัฒนาสังคมไทยอย่างมั่นคงและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- Annesi, N., Battaglia, M., & Frey, M. (2023). Sustainability in sport-related studies: a non systematic review to increase the sports contribution to the 2030 agenda. *Physical Culture and Sport Studies and Research*, 98(1), 81-98.
<https://doi.org/10.2478/pcssr-2023-0007>
- Bhandari, H., & Yasunobu, K. (2009). What is Social Capital? A Comprehensive Review of the Concept. *Asian Journal of Social Science*, 37(3), 480-510.
<https://doi.org/10.1163/156853109X436847>
- Campillo-Sánchez, J., Borrego-Balsalobre, F. J., Díaz-Suárez, A., & Morales-Baños, V. (2025). Sports and sustainable development: A systematic review of their contribution to the SDGs and public health. *Sustainability*, 17(2), 562.
<https://doi.org/10.3390/su17020562>
- Crisp, P. (2022). Changing Behaviours in Community Sport: A Precip of Sport Programme Practice and the Principle of Empowerment for Participants. *Research Journal of Sports and Health Psychology*, 4(1), 1-4.
<https://www.pubtexto.com/pdf/?changing-behaviours-in-community-sport-a-precis-of-sport-programme-practice-and-the-principle-of-empowerment-for-participants>
- Daungsupha, K., Pansakun, N., Srisookkum, T., Manotham, M., Promma, N., Somjit, P., & Lidchiwong, P. (2025). Physical Activity and Associated Factors Among Older Adults with Non-Communicable Diseases in Rural Northern Thailand. *Universal Journal of Public Health*, 13(1), 160 – 168.
<https://doi.org/10.13189/ujph.2025.130116>
- Dowling, M., Mackintosh, C., Lee, S., & Allen, J. (2021). Community sport development: managing change and measuring impact. *Managing Sport and Leisure*, 26(1-2), 1-6. <https://doi.org/10.1080/23750472.2020.1854265>
- Gilbert, N., Dudfield, O., & Bull, F. (2024). Embracing community sport to promote global health. *The Lancet Diabetes & Endocrinology*, 12(9), 616-617.
[https://doi.org/10.1016/S2213-8587\(24\)00224-9](https://doi.org/10.1016/S2213-8587(24)00224-9)
- Haim-Litevsky, D., Komemi, R., & Lipskaya-Velikovsky, L. (2023). Sense of belonging, meaningful daily life participation, and well-being: Integrated investigation. *International journal of environmental research and public health*, 20(5), 4121. <https://doi.org/10.3390/ijerph20054121>

- Kemel, P. N., Porter, J. E., & Coombs, N. (2022). Improving youth physical, mental and social health through physical activity: a systematic literature review. *Health Promotion Journal of Australia*, 33(3), 590-601. <https://doi.org/10.1002/hpja.553>
- Marangern, A., Panyamak, S., Yakorn, N., Chaipa, K., & Jatikul, S. (2016). Expectation of People towards Hang Chat Sub-district Administration Organization, Lampang Province. *Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies*, 1(2), 89–104. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jsbs/article/view/242481>
- Martín-Rodríguez, A., Gostian-Ropotin, L. A., Beltrán-Velasco, A. I., Belando-Pedreño, N., Simón, J. A., López-Mora, C., & Clemente-Suárez, V. J. (2024). Sporting mind: the interplay of physical activity and psychological health. *Sports*, 12(1), 37. <https://doi.org/10.3390/sports12010037>
- Michalski, C. A., Diemert, L. M., Helliwell, J. F., Goel, V., & Rosella, L. C. (2020). Relationship between sense of community belonging and self-rated health across life stages. *SSM-population health*, 12, 100676. <https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2020.100676>
- Miranti, R., & Evans, M. (2019). Trust, sense of community, and civic engagement: Lessons from Australia. *Journal of community psychology*, 47(2), 254-271. <https://doi.org/10.1002/jcop.22119>
- Misener, K. E., Morrison, K. A., & Baxter, H. (2022). Community sport trends and future opportunities. In *A Research Agenda for Sport Management* (pp. 167-184). Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781800378322.00019>
- Morgan, H., & Parker, A. (2023). Sport-for-development, critical pedagogy and marginalised youth: engagement, co-creation and community consciousness. *Sport, Education and Society*, 28(7), 741-754. <https://doi.org/10.1080/13573322.2022.2075336>
- Namvicha, K., Sujayanont, P., Kwuansawat, T., & Nithikathkul, C. (2025). Exercise behavior and quality of life of the elderly in Northeastern, Thailand. *Edelweiss Applied Science and Technology*, 9(3), 905-913. <https://doi.org/10.55214/25768484.v9i3.5380>
- Okayasu, I., Kawahara, Y., & Nogawa, H. (2010). The relationship between community sport clubs and social capital in Japan: A comparative study between the comprehensive community sport clubs and the traditional community sports clubs. *International Review for the Sociology of Sport*, 45(2), 163-186. <https://doi.org/10.1177/1012690210362027>

- Owngsungnoen, A. (2024). Development Sports Management Model of the Local Administration in Chaing Mai. *Journal of Nakhonratchasima College (Humanities and Social Sciences)*, 18(3), 110-121. <https://so03.tcithaijo.org/index.php/hsjournalnmc/article/view/276805>
- Perks, T. (2007). Does sport foster social capital? The contribution of sport to a lifestyle of community participation. *Sociology of sport journal*, 24(4), 378-401. <https://doi.org/10.1123/ssj.24.4.378>
- Phra Watcharaphong Mahapunyo, Opsin, A., & Punturain, S. (2021). Promoting the Quality of Life According to the Sufficiency Economy Philosophy of People in Bueng Pla Tu Sub-district Administrative Organization Banphot Phisai District Nakhon Sawan Province. *The Journal of Research and Academics*, 4(4), 15–24. <https://doi.org/10.14456/jra.2021.79>
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & schuster. <https://books.google.co.th/books?hl=th&lr=&id=rd2ibodep7UC>
- Saengsophon, P. T. (2024). Improving the Quality of Life in the Community of the People of Nong Sai Subdistrict, Phun Phin District, Surat Thani Province. *Journal of MCU Nakhondhat*, 11(1), 228–238. <https://so03.tcithaijo.org/index.php/JMND/article/view/274199>
- Schulenkorf, N. (2012). Sustainable community development through sport and events: A conceptual framework for sport-for-development projects. *Sport management review*, 15(1), 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.smr.2011.06.001>
- Schulenkorf, N., Sherry, E., & Rowe, K. (2016). Sport for development: An integrated literature review. *Journal of sport management*, 30(1), 22-39. <https://doi.org/10.1123/jsm.2014-0263>
- Suchitakul, K. (2009). *Sport operational problem of local administrative organizations in Rayong Province* (Unpublished master's independent study). School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University. https://ir.stou.ac.th/bitstream/123456789/7319/1/Fulltext_127299.pdf
- Suebmai, C., Karnjanakit, S., & Gulthawatvichai, T. (2019). Managing Community Sports and Recreation in Local Administrative Organizations in Thailand. *PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research*, 8(1), 204-211. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3398857>

- Sulaiman, A. I., Adi, T. N., & Runtiko, A. G. (2022). Community empowerment as socio-economic education of tourism villages based on local wisdom. *Education Quarterly Reviews*, 5(3), 54-67. <https://ssrn.com/abstract=4160323>
- Thomas, E., Benjamin-Thomas, T. E., Sithambaram, A., Shankar, J., & Chen, S. P. (2024). Participatory Action Research Among People With Serious Mental Illness: A Scoping Review. *Qualitative health research*, 34(1-2), 3-19. <https://doi.org/10.1177/10497323231208111>
- Treenok, S., & Thammasoavapaak, S. (2007). The States of Organizing sport, Recreation and Exercise for Health of Sub - District Organization Administration of Khonkaen Province. *Journal of Education Khon Kaen University (Graduate Studies Research)*, 1(2), 211-219. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDGKKUJ/article/view/49620>
- Yenchit, K., & Muangmee, P. (2007). The development of an operational model for subdistrict sports centers of the Sports Authority of Thailand. *Journal of Exercise and Sport Science*, 4(1), 29-36. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/buuss/article/view/86798>
- Young, D., Block, K., & Gibbs, L. (2025). Developing social capital through sport? The case for an intersectional lens. *International Review for the Sociology of Sport*, 60(4), 634-649. <https://doi.org/10.1177/10126902241278743>
- Zhang, Y., Kinoshita, K., & Sato, S. (2025). Exploring the relationship between social capital and hedonic well-being in sport and physical activity contexts: a scoping review. *Frontiers in Psychology*, 16, 1540907. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1540907>
- Zhou, R., & Kaplanidou, K. (2018). Building social capital from sport event participation: An exploration of the social impacts of participatory sport events on the community. *Sport Management Review*, 21(5), 491-503. <https://doi.org/10.1016/j.smr.2017.11.001>